

naša skupnost

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE GROSUPLJE

Komunisti so se sestali na programski seji občinske konference ZK Grosuplje

Člani občinske konference ZKS Grosuplje so se 23. februarja 1988 sestali na programski seji. Na tej seji so pregledali svoje delovanje, ocenili uspehe in slabosti ter skušali najti odgovore na vrsto odprtih vprašanj in dilem ter sprejeli usmeritve za delovanje v prihodnjih dveh letih.

V gradivu za občinsko konferenco — poročilo o uresničevanju programskih usmeritev občinske organizacije ZK v preteklih dveh letih, ocena programsko-volilnih sej osnovnih organizacij ZK 1987/88, programskih usmeritvah občinske organizacije do leta 1990 in uvodni besedi predsednika občinskega komiteja ZK tov. Štefana Plankarja je bilo ponudnih vrsto izhodišč za razpravo. Čeprav v nobenem od navedenih gradiv ni bilo pretiranih pohval, niti kakih posebno uničujočih kritik, so bile posebne pozornosti deležne slabosti in napake, predvsem pa dejstvo, da v zadnjih dveh letih ni bilo bistvenega napredka v delovanju osnovnih organizacij ZK. Razpravljali so o opozorilu na forumsko odločanje, čakanje na pobude od zgoraj in na nekatere povsem neaktivne osnovne organizacije ZK, težave pri vključevanju članov ZK v organizirane oblike idejnopolitičnega usposabljanja, zlasti za občinsko politično solo, pa tudi študijska srečanja se še niso uveljavila tako kot je bilo pričakovano, gledano predvsem z vidika števila udeležencev.

Pri uveljavljanju vloge in odgovornosti članov ZK je v praktičnem delu še vedno premalo prisotno poglobljeno in odločno sodelovanje ob sprejemanju odločitev. Tako stanje in odnos prispevata k temu, da o posameznih vprašanih sploh ni možno razpravljati o idejnopolitični diferenciaciji. Ob tem je slabo tudi to, da posamezni člani ZK ne upoštevajo v dovolj veliki meri stališč in sklepov, sprejetih v Zvezi komunistov. So tudi primeri, ko člani ZK delujejo proti sprejetim sklepom, kar v posameznih okoliščinah slabo vpliva na uspeh celotnih prizadevanj ZK v naši družbi. V razpravi je bilo posebej poudarjeno, da ZK ne rabi članov, ki bi plačevali članarino, naredili pa nič, pač pa resnične, predane aktiviste, ki uresničujejo usmeritve in opredelitve ZK.

V razpravi je bila sprejeta ocena, na katero opozarjajo številne organizacije združenega dela in sicer, da še nadalje upada že tako skromna akumulacija občinskega gospodarstva, kot posledica intervencijskih ukrepov. Manjši vpliv je pričakovati že ob obravnavi poslovanja OZD občine po zaključnih računih za leto 1987, znatno večjega pa v poslovanju v letu 1988, še posebno, če bomo zavlačevali s programom za odpravo cenovnih neskladij.

Organizacije se v takih razmerah poslužujejo vrste pollegalnih ali celo nelegalnih poti, da lahko zagotavljajo vsaj proizvodnjo in s tem svojo eksistenco.

Pri uresničevanju programa o aktiviranju lastnih moči v OZD, ki je izhajal iz ocene uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in uresničevanja načrtov kadrovske politike, osnovne organizacije ZK in druge družbenopolitične organizacije niso v zadostni meri vztrajale pri zahtevi, da se v vsaki organizaciji združenega dela sprejme konkreten akcijski in obvezujoč program, v katerem bi morali biti postavljeni cilji za boljše gospodarjenje ter zagotovljeno nenehno preverjanje njihovega uresničevanja. Le tako bi lahko odpravili vse tiste slabosti, ki vplivajo, da se nekatere organizacije ne morejo izklopiti iz težav. V teh OZD se zato še bolj zaostrejo tista vprašanja, ki zadevajo življenjsko raven delavcev, poslabšujejo politično-varnostne razmere, ogrožajo socialno varnost delavcev in nenazadnje povzročajo malodušje in brezperspektivnost. Upravičena je bila zato ponovno postavljena zahteva, da se v teh OZD temeljito ocenijo kadrovske rešitve na vodilnih in vodstvenih opravilih in nalogah, saj ne moremo in ne smemo več pristajati na miselnost preživetja. Poslovanje z izgubo in na meji rentabilnosti pomeni zaostajanje, kar slabša položaj delavcev v teh OZD, prav tako pa tudi položaj vseh delavcev in občanov v občini in širši družbeni skupnosti. Ocenjeno je tudi bilo, da delavci v združenem delu vse manj odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela in da tudi prekinitev dela niso le posledica nizkih osebnih dohodkov, pač pa so vzroki tudi v slabi obveščenosti ter delu družbenopolitičnih organizacij in odgovornih delavcev. Zato je med prvimi nalogami ZK pa tudi sindikata, da dobro preverimo, kje so prisotne razmere, ki bi nas utegnile presenetiti prav zaradi naše neaktivnosti in nebudnosti ter pravočasnih akcij.

E. V.

Analiza gospodarjenja v letu 1987

Gospodarstvo je poslovalo v zelo nestabilnih pogojih gospodarjenja, ki so posledica zelo visoke inflacije (indeks cen na drobno je znašal 230,6, življenjskih stroškov pa 231,9) in ob nenehno spreminjajočih se predpisih, ki v veliki meri zavezujejo gospodarstvo k netržnemu obnašanju. Tudi v letu 1987 nismo uspeli uskladiti naših potreb z učinkovitostjo v gospodarstvu. Povečanje porabe se je nadaljevalo kljub raznim interventnim zakonom na tem področju. Nadaljevalo se je tudi precejšnje nespoštovanje predpisov in poslovnih običajev, kar ustvarja nered v gospodarstvu in negospodarstvu (npr. finančna nedisciplina).

Resolucijsko zastavljeni cilji so v veliki meri ostali želja na papirju, predvsem kar zadeva povečanje akumulativnosti gospodarstva in uskladištev delitvene politike pa tudi osnovna naloga, zavezitev inflacije, ni uresničena. Srečujemo se s padanjem produktivnosti, ki je v popolnem nasprotju z gibanji v sferi porabe, kar je tudi eden od razlogov za veliko inflacijo.

Zelo se je zaostrial položaj družbenih dejavnosti, katere so zaradi omejenih možnosti gospodarstva pridobile neupravičen prizvok končne potrošnje. Tako se tudi obravnavajo v interventni zakonodaji, kar povzroča težave v izvajanju sprejetih programov dejavnosti tako po obsegu kot pri izvajanju, s tem da se ni napredovalo v racionalizaciji delovanja družbenih dejavnosti.

Velik vpliv na rezultate poslovanja po zaključnem računu za leto 1987 ima revalorizacija poslovnih sredstev, ki ima vsekakor pozitivne učinke v obravnavanju realne vrednosti družbenega premoženja. Negativni vplivi na rezultate poslovanja pa kažejo na to, da smo v preteklosti razvednotili naša sredstva in s tem prelevili v porabo (splošno, skupno in osebno). Kljub temu pa tudi nov obračunski sistem dopušča veliko možnosti različnega prikazovanja rezultatov poslovanja, kar onemogoča realno sliko uspešnosti gospodarjenja.

Izvoz — uvoz

Na področju mednarodne menjave

smo v letu 1987 izpolnili z resolucijo zahtevane cilje. Predvidevali smo 7-odstotno rast izvoza (9% na konvertibilno področje) in 6-odstotno rast uvoza. Podatki iz tabele kažejo, da je porast izvoza, merjen po primerljivem tečaju ameriškega dolarja, znašal 43%, od tega na konvertibilno 12% in na kliring 196%.

Delež izvoza na konvertibilni trg v skupnem izvozu znaša 64,4% in se še naprej zmanjšuje, kar je slaba stran izvoznih dosežkov v letu 1987. To je posledica nestimulativnega izvoza na konvertibilno področje, saj so se nekatere OZD zavestno odločale za manjši izvoz (Sinoles, Splošno mizarstvo) oziroma so izvozne posle realizirale dinarsko (preko tretje osebe), kar pa ni možno prikazati kot izvoz.

Uvoz je manjši kot v letu 1986 predvsem zaradi sistemskih ovir. Zato je pokritost uvoza z izvozom bistveno boljša kot v letu 1986. V letu 1987 je izvoz na konvertibilno za 49% večji od uvoza s tega področja (v letu 1986 je bil manjši za 23%). Manjši uvoz je povzročal težave pri oskrbi z repromaterialom (Motvoz in platno) ni pa bilo večjih zastojev pri poteku proizvodnje. Med organizacijami, ki so v letu 1987 povečale izvoz, so Livar, TOZD TA (17%), Livar, TOZD LSNL (126%), Kovinastroj (192%), Zmaj TOZD Specialne baterije (17%), Black & Decker (35%) in GPG, TOZD KLO (174%). Največja izvoznika sta Livar, TOZD LSNL in Black & Decker, ki skupaj predstavljata 68,6% skupnega izvoza občine ob tem,

da je Livar, TOZD LSNL, usmerjen pretežno na kliring, Black Decker pa na konvertibilno. Uvoz pa so povečali v Livar, TOZD TA, (108%); Kovinastroj (50%), Zmaj, TOZD Specialne baterije (42%), Livarju, TOZD VIPO (233%) in POZD Elektroservice (4%).

Delež izvoza v celotnem prihodku znaša 9,8% in je večji od deleža v letu 1986 (7,0%) za 40%. Pretežni del izvoza dosega industrija, kjer je poprečno delež v celotnem prihodku 24,5%, predstavlja pa 96,6% celotnega izvoza gospodarstva občine. Največji delež izvoza v celotnem prihodku dosegajo v Livarju, TOZD LSNL (45,9%), Black & Deckerju (35,1%) in Motvoz in platno (18,0%).

Stimulacije za izvršeni izvoz so znašale 1.575.608.000 din oz. 8,5% celotnega izvoza.

Fizični obseg proizvodnje in produktivnosti

Z resolucijo smo si zastavili nalogo 2,2-odstotnega povečanja produktivnosti dela. Ugotavljamo, da tega cilja nismo dosegli.

Fizični obseg industrijske proizvodnje je po statističnih podatkih (IND-1) za 3,8-odstotne točke nižji ob enakem obsegu zaposlenih na podlagi ur.

Zaloge izdelkov so za 8,3-odstotne točke nižje. To je posledica manjše proizvodnje, pa tudi znak, da padec povpraševanja na domačem trgu, kljub

drugačnim napovedim, v letu 1987 še ni resneje zajel industrije kot celote v občini.

V gradbeništvu v letu 1987 ni bilo opaznih večjih težav pri zaposlenosti, saj je število opravljenih ur v letu 1986 (po statističnem obrazcu GRADB-21a). Večje so težave pri pridobivanju del za naprej zaradi zastoja v stanovanjski izgradnji.

Na področju kmetijstva sta odkup in prodaja približno na nivoju iz leta 1986. Mleka je odkupljeno oziroma prodano za 2 odstotni točki manj (11.386.999 litrov), pšenice za 8 odstotnih točk manj (589 ton), krompirja za 79% več (2.529.852 kg), mesa pa je bilo odkupljeno oziroma prodano za 9,2% več (3.402.979 kg). Navedene številke ne predstavljajo celotne proizvodnje, kajti del proizvodnje v zasebnem sektorju gre mimo odkupa in ga ni možno zajeti v podatkih.

Z resolucijo smo si zastavili 1,3-odstotno povečanje zaposlenih. Cilj je dosežen, saj je število zaposlenih na podlagi opravljenih ur večje za 3,1% na podlagi stanja konec meseca pa za 1,2% od leta 1986. Vendar na osnovi podatkov o gibanju proizvodnje lahko sklepamo, da smo zaposlovali neproduktivno. Razlika med povečanjem števila delavcev na osnovi opravljenih ur in na podlagi stanja konec meseca ter kazalec o gibanju proizvodnje kažejo na manjšo izkoriščenost fonda delovnih ur in na slabšanje tehnološke discipline.

Največji porast zaposlenosti je zabeležen v gradbeništvu (kar ni v skladu s konjunkturnimi gibanji v tej dejavnosti), prometu in zvezah ter obrti. Povečanje zaposlenih v gradbeništvu je tudi posledica prestrukturiranja (20 novih delavcev v TOZD KLO) in reorganizacije (ukinitve TOZD Projektive in pripojitev k DSSS, ki ima 30 novih delavcev).

(Dalje na 2. strani)

90 letnica rojstva NAŠ ROJAK IN SLOVENSTVO

Če se v grosupeljski občini še s prav posebnimi čustvi spominjamo letošnje desetletnice rojstva velikega ameriškega pisatelja slovenskega rodu Louisa Adamiča, imamo za to pač vrsto globokih razlogov. Predvsem se je Adamič, ki je s svojim življenjem postal osebnost svetovnega merila, rodil prav tu, na domačiji Praproče na Blatu pri Grosupljem, 23. marca 1898. Tu živijo še vedno njegovi sorodniki, tu je muzej, posvečen njemu in slovenskemu izseljenstvu, osnovna šola v Grosupljem nosi njegovo ime in tudi vsakoletne nagrade za dosežke splošnega pomena na področju družbenega in gospodarskega razvoja občine so povezane z Louisom Adamičem.

Adamič je tragično umrl 4. septembra 1951, ko so ga našli mrtvega na njegovi farmi v Milfordu, v New Jerseju v ZDA, pri čemer so sicer oblasti objavile uradno tolmačenje, češ da je šlo za samomor, vendar je bilo že takoj ob nesrečnem dogodku mnogim jasno, da je bil Adamič ubit, tem bolj, ker je že dolgo, zlasti ko je zaključeval svojo knjigo »Orel in korenine«, v kateri se je zavzel za Jugoslavijo in Tita, proti stalinizmu, dobival opozorilna pisma. Ko sem se s to problematiko ob 30-letnici Adamičeve smrti podrobneje ukvarjal, ker sem pisal vrsto člankov o Adamiču in posnel televizijski dokumentarni film, sem seveda naletel na zelo različne domneve; vsekakor pa mi je zelo zanimivo pričevanje podal zgodovinar Vladimir Dedijer, ki je bil v tistem času tudi v osebnih stikih z Adamičem v Ameriki in ki je sodil, da je Adamič padel kot skupna žrtev tako ameriške kot sovjetske tajne službe.

Kakorkoli že: Adamič je umrl mnogo prezgodaj, poln sil, spoznanj in načrtov, in če se zdaj spominjamo 90-letnice njegovega rojstva, ko je že 37 let pokojni, je to kruto in grenko.

Čeprav najbrž zima še ni povsem minila, se po tratah in njivah okrog Praproč s prvimi drznimi brsti že napoveduje pomlad. Toda Ljuzeta Adamiča, ki je od tod odjadril v svet, ko mu je bilo komaj trinajst let, nobena pomlad tudi po tej desetletnici ne bo več priklicala v življenje. Je pa res, da je Adamiča, ki je došel v Ameriko poln upov in bujnih predstav o tej čudežni deželi onkraj Oceana, tam čakalo v začetku nič koliko trdih preizkušenj. Ni popustil kljub razočaranju, postal je eden izmed množice delavcev v tej deželi — velikih možnosti, pa tudi velikih krivic. Toda hkrati s tem, da si je trdo služil vsakdanji kruh, se je, tako kot vsi veliki duhovni Amerike, z nenavadno voljo vrغل v učenje in študij, pa tudi pisanje in javno nastopanje.

Ko je postal pisatelj, je stal pred novo težko odločitvijo: ali ostati še naprej zvest svojemu slovenskemu jeziku in pisati v tem jeziku za svoje rojake doma in za sorazmerno majhno število duhovno osvoboditvenih izseljencev v Ameriki? Adamič se je odločil za angleščino, zato da bi imel za svojo misel širšo, svetovno tribuno, hkrati pa je vsebinsko ostal ne samo zvest svoji slovenski domaćini, ampak se je tudi sicer zavzemal za pravice vseh narodov, za socialno pravičnost in napredno družbo. Objavil je — poleg raznih prevodov iz slovenske literature in družbenopolitičnih prispevkov po raznih ameriških revijah in časopisih — še 15 odmevnih leposlovnih knjig, v katerih mojestvsko in angažirano prepleta stvarnost s svojo umetniško domišljijo. Te knjige so zlasti »Dinamit«, »Smeh v džungli«, »Rojakova vrnitev«, »Vnuki«, »Hiša v Antigu«, »Moja Amerika«, »Iz raznih dežel«, »Kako ti je ime?«, »Narod narodov«, »Večerja v Beli hiši« in »Orel in korenine«.

Če je Adamič s knjigo »Dinamit« opozoril na eksplozivnost delavskega gibanja v sami Ameriki, če je s knjigo »Rojakova vrnitev« tudi Američane popeljal v svojo nekdanjo slovensko domovino, potem je s svojo znamenito knjigo »Nation of Nations«, to je »Narod narodov«, v ZDA osvetlil do takrat nepriznano resnico, da so to sedanjo Ameriko napredka in blaginje ustvarili s svojimi žulji stototisoč tujih priseljencev, in da so tudi narodnostno Združene države Amerike samo mozaik raznih narodov.

Ta miselnost je zdaj, predvsem zaradi velikega Adamičevega vpliva v tistem času, tudi uradno že prevladala, in to ne samo v ZDA, ampak tudi v drugih velikih deželah novega sveta, ki so jih zgradili priseljenci iz vseh vetrov, zlasti v Kanadi in Avstraliji, kjer vse bolj upoštevajo etnično raznolikost kot osnovo nove državne skupnosti. Adamič, ki je bil večkrat v Sloveniji pa tudi drugih predelih Jugoslavije, je začutil tudi v predvojni državi marsikatero krivico, tako zaradi beograjskega centralizma kot zaradi preganjanja levicarjev, zlasti komunistov. Vse to je povzel na podlagi razgovorov z Edvardom Kardeljem: v knjižici »The Struggle«, to je »Boj«.

Kljub temu je jasno in z leti postaja tudi vse bolj neizpodbitno, da je bil Adamič predvsem samo človek svobode, socialne pravičnosti in miru v svetu. Že na mednarodnem simpoziju o Adamiču leta 1981 ob 30-letnici njegove smrti, tako v Minneapolisu v ZDA kot v Ljubljani, pa tudi na sami slovenski v Cankarjevem domu, se je pokazalo, da je bila sicer sleherna Adamičeva knjiga — akcija, da pa se je s peresom prav tako boril proti vojnemu uničenju. »Dolgo že čutim, da bo politika sile pognala svet v uničenje«, je pisal že pred izbruhom druge svetovne vojne. Čeravno se je aktivno vključeval tudi v ameriško politiko, saj je celo podpiral predsedniškega kandidata levice H. Wallaca, se je počutil najbolj srečnega in sproščenega, kadar se je lahko pogovarjal o književnosti s književniki samimi. Še

danes ostaja v naši slovenski literarni zgodovini dragocen spomin na prijateljsko srečanje yodilnih slovenskih pesnikov in pisateljev, na čelu z Otonom Zupancem, z Adamičem na obisku v domačiji Praproče. Tu, v Prapročah, so se 3. septembra 1981, zvečer pred tragičnim smrtnim dnevom, zbrali na komemorativni slovesnosti vsi njegovi sorodniki, njegovi nekdanji sodelavci, vidni ameriški Slovenci, predstavniki grosupeljske občine ter SR Slovenije.

Takrat so izšle znova ponatisnjene najpomembnejše Adamičeve knjige pa tudi zelo zanimiva knjiga Adamičeve korespondence, komentarji Adamičeve raziskovalke Jerneje Petrič »Svetovi Louisa Adamiča« ter zajetna knjiga spominov in pričevanj o življenju in delu Louisa Adamiča, ki jo je pripravil Adamičev mlajši brat prof. dr. France Adamič. Doslej je razstavljenemu Adamičevemu portretu v domačiji Praproče, ki ga je s potezo mojstra in očesom prijatelja narisal prof. Božidar Jakac v času Adamičeve drugega obiska v Jugoslaviji leta 1949, se je v času prireditve ob 30-letnici smrti pridružil v muzeju še zanimiv Adamičev portret, ki ga je naslikal malo pred tragedijo v Milfordu, v New Yorku, drugi Adamičev slikarski prijatelj, črnogorsko ameriški slikar Sava Radulović.

V sami Ameriki je Adamič spet pridobil tisti sloves, ki ga je zaslužil in ki ga niso mogle potisniti v ozadje razne desničarske čistke. Kot mi je že v onem času, leta 1981, v televizijskem filmu o Adamiču tedanji ameriški veleposlanik v Beogradu Lawrence Eagleburger poudaril, da je Adamič odigral pomembno vlogo pri novem etničnem pojmovanju in novem intelektualnem ozračju v ZDA, tako mi je v pogovoru za dnevniki Delo sedanji ameriški veleposlanik John Scanlan podobno govoril o velikem vplivu, ki ga je imel v povojnih letih v ZDA na Louis Adamič, in priznal, da je bil leta 1955 tudi sam pod vplivom, ko je kot podiplomski študent pripravil skupino ameriških študentov za študijski obisk Jugoslavije.

Izhajajoč iz vsega tega je Adamič, ki je imel v ZDA stike ne samo z mnogimi znamenitimi ameriški pisatelji svojega časa, marveč tudi z najuglednejšimi politiki, saj je imel dostop do samega predsednika ZDA Roosevelta, igral v ZDA in pri nas tudi vidno politično vlogo. Ker je bil odločen nasprotnik fašizma, je v drugi svetovni vojni z vsemi sredstvi podpiral skupno zavezniško fronto proti Hitlerju. Ker pa se je v tem smislu med samo vojno v ZDA zavzemal tudi za čim večjo ameriško pomoč Sovjetski zvezi, zlasti v hitrih dobavah vojaškega materiala, so ga nekateri desničarski skrajneži označili za rdečega in nič čudnega ne bi bilo, če bi imeli le-ti, skupno z ostanki ustašev, svoje prste vmes tudi pri še vedno nepojasnjeni Adamičevi smrti. Po drugi strani pa so tedanji sovjetski agenti, ki so imeli Adamiča že za svojega, v ogorčenju nad njim, ko se je ob izbruhu Kominforma zavzel za jugoslovansko neodvisnost in opredelil proti Stalinu, bili verjetno podobno zainteresirani, da mož, ki je preveč vedel, s prizorišča izgine.

Se morda v sedanjem času približujemo končni izpolnitvi Adamičeve vizije o prihodnosti človeštva, ko se bosta, zaradi zmage razuma, končno zblizala ob vojaška bloka in se jela razoroževati? Bomo končno doma in v svetu dosegli vizijo kolikor toliko resnične demokracije in narodne neodvisnosti, v kateri bomo celo z jezikom majhnega naroda uživali enakopravnost? Ali pa si morda vsega tega, kot nadaljevalci Adamičevih prizadevanj, samo želimo? V vsakem primeru je prav in nujno, da se Adamiča znova spomnimo.

Bogdan Pogačnik

Osrednja svečanost v počastitev 90-letnice rojstva Louisa Adamiča bo 23. marca 1988 ob 18. uri v AVLI Osnovne šole Louis Adamič Grosuplje.